

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΠΟΥΚΑΛΑ

Η εμμονή του κομματικού μονισμού

Ημετριопάθεια, η αυτοκριτική, ο νηφάλιος λόγος και ο βάσει επιχειρημάτων διάλογος είναι είδη εν ανεπαρκεία και στις ουδέτερες περιόδους, όταν υποτίθεται ότι τα πάθη δεν είναι οξυμμένα και ευνοείται έτσι το μέτρο. Θα ήταν αφελές λοιπόν να περιμένουμε ότι θα εμφανίζονταν εν αφθονία στις λίγες (ευτυχώς) εβδομάδες του προεκλογικού πυρετού. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα τα κόμματα, παλιά, νέα και νεάζοντα, αιχμαλωτίζονται από την ψευδασφάλειά τους και πολιτεύονται με τη μέθοδο της υπερβολής και της απολυτότητας. Ακρατος ο μαρτυρισμός στη σκληρά ανταγωνιστική φάση της αλίευσης ψήφων, δεν επιτρέπει ενδοιασμούς, πρεμότερες σκέψεις, αυτοαμφισβητήσεις, εσωκομματική δημοκρατία και λοιπά πολυτελή. «Δεν είναι του παρόντος», αυτή είναι η φράση-κλειδί, η φράση-φίμωτρο μάλλον, που ακούγεται όποτε ανακινούνται ζητήματα εκτός του συμ-

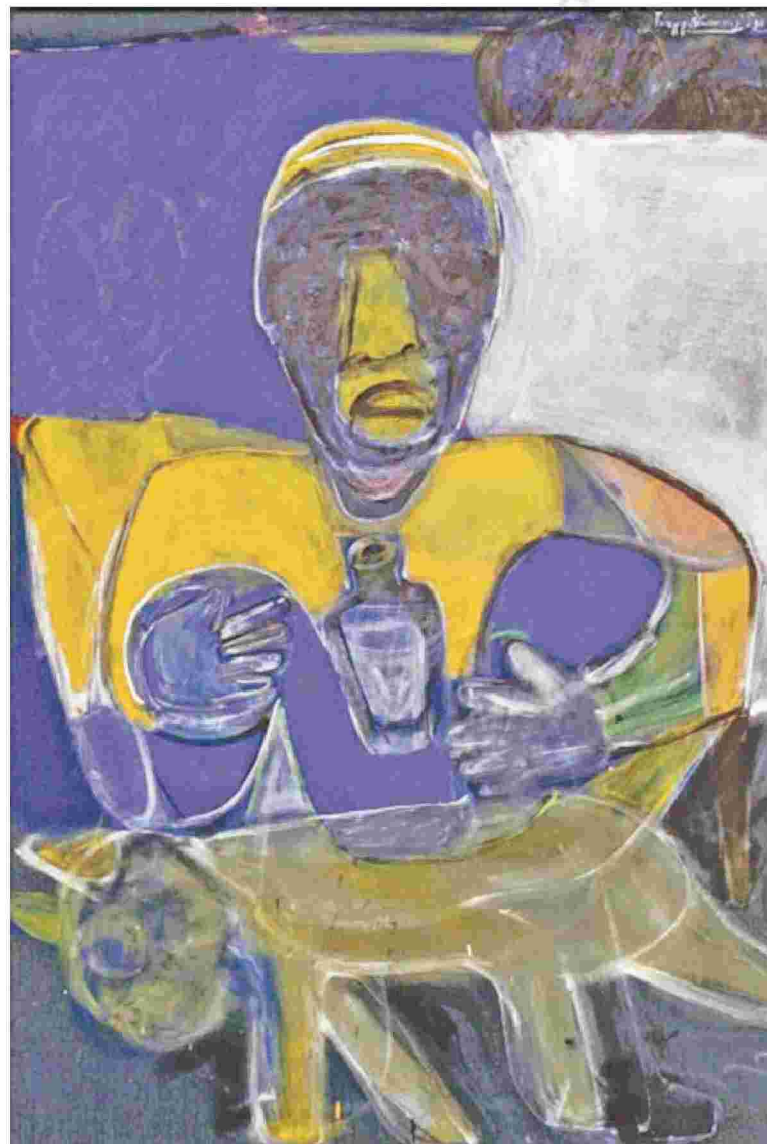
διαφημιστεί ανά τον κόσμο το νησί». Αλλά, είπαμε, οι δεύτερες και οι τρίτες σκέψεις «δεν είναι του παρόντος». Στην περίπτωση δε του κ. Παπανδρέου, αυτό το παρόν είναι απέραντο.

Αφού λοιπόν «έχουμε πόλεμο» (ευτυχώς όχι της εκδοχής που ονειρεύεται ο τσεκουράτος κ. Βορίδης, «για να μην πέσει η πατρίδα στους κομμουνιστές», όπως τον σιγοντάρισε το έτερο αγλάισμα της κεντροδεξιάς μετριопάθειας εν Ελλάδι, ο κ. Γεωργιάδης), δεν μπορεί παρά να εμφανιζόμαστε στο πεδίο της αντιπαράθεσης πλήρεις αυτοπεποιθήσεως. Με τη σιγουριά ότι εμάς διάλεξε η Ιστορία για συνομιλητές της, εμείς και μόνο δικαιούμαστε να γίνουμε εντολοδόχοι της. Μοιραία λοιπόν, κάθε κόμμα αυτοσυστήνεται σαν αποκλειστικός ιδιοκτήτης της αλήθειας (εξ ου και τα σάιτ του τύπου «le-metinalithia.gr», όπου μόνο το gr αληθεύει).

Ακόμα και όσα κόμματα έχουν πλούσια ιστορία ψευδολογίας, στην οποία θεμελίωσαν τη μακρόχρονη διακυβέρνησή τους, ομνούν άνευ ενδοιασμών και συστολής ότι λένε την αλήθεια και μόνο την αλήθεια. Μάλλον παίρνουν τοις μετρητοίς και εφαρμόζουν στην πράξη όσα σαρκαστικά λέει ο Τζόνθαν Σουίφτ στο πόνημα «Η τέχνη της πολιτικής ψευδολογίας» που του αποδίδεται: «Ο λαός έχει δικαίωμα να προσδοκά από τους συνανθρώπους του την αλήθεια προκειμένου για ιδιωτικές υποθέσεις· επίσης, καθένας έχει δικαίωμα στην εν οίκω αλήθεια, δηλαδή καθένας είναι εύλογο να απαιτεί την αλήθεια από τα μέλη της οικογένειάς του· [...] απεναντίας, ο λαός δεν έχει κανένα δικαίωμα στην πολιτική αλήθεια· όπως ακριβώς δεν έχει δικαίωμα να κατέχει πλούσια αγαθά, εκτάσεις γης και πύργους, έτσι δεν δικαιούται να πληροφορείται την αλήθεια στο θέμα της διακυβέρνησης» (μτφρ. Αλόν Σιδέρν, εκδ. Αγρα, 1995). Απλά πράματα.

Μοιραία επίσης, κάθε σχηματισμός, έστω κι αν δεν έχει ξεπεράσει ποτέ το 1%, δεν μπορεί παρά να αυτοταυτίζεται με το σύνολο του λαού, εν ονόματι του οποίου σπεύδει να μιλήσει, για να εκφράσει –αυθεντικά υποτίθεται– την αγωνία ή τις προσδοκίες του. Τις προσδοκίες αυτές τις καλλιεργεί τηρώντας απαρεγκλίτως τον κανόνα που εισήγαγε ένας τρίτος κλασικός, ο Κικέρων, στο «Εγχειρίδιο προεκλογικής εκστρατείας»: «Οι άνθρωποι δε θέλουν μόνο υποσχέσεις, ειδικά όταν ζητούν κάτι από έναν υποψήφιο, αλλά θέλουν υποσχέσεις πλούσιες και κολακευτικές» (μτφρ. Αθηνά Δημοπούλου-Πηλιουήνη, Πατάκης, 2003). Και πάλι, απλά πράματα.

Τέλος, κάθε αρχηγός δεν μπορεί

Ζωγραφική: Γιώργος Κακουλίδης. Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης. Διάρκεια έως 31 Ιανουαρίου.

Κάθε αρχηγός δεν μπορεί παρά να εμφανίζεται σαν μίνι μεσσίας που αίρει τον σταυρό του μαρτυρίου προς το συμφέρον όλων μας και το κοινό καλό, ενώ διεκδικεί απλώς τον επί του ψηφοδελτίου σταυρό.

βατικού πλαισίου. Δεύτερη συνήθης φράση, της ίδιας σκόπευσης: «Τώρα έχουμε πόλεμο».

«Δεν είναι του παρόντος», λ.χ., διότι «τώρα έχουμε πόλεμο», η τιθάσευση του λαϊκιστικού αρχηγισμού. Ο οποίος είναι πανίσχυρος και στους σχηματισμούς που, υποκριτικότητα, εξοβέλισαν από το κομματικό τους λεξιλόγιο τον όρο «πρόεδρος», για να επιλέξουν τον γλυκερό «επικεφαλής εθελοντή»: Το «Ποτάμι» («έχω δει ποτάμια και ποτάμια στη ζωή μου, αλλά ποτάμι με μία μόνο όχθη τώρα πρωτοβλέπω», έλεγε φίλος τις θυμόσοφος, ή μάλλον θυμωμένος με τον τόσο φαρισαϊσμό), με μονοπρόσωπη τη δημόσια εικόνα του, είναι περισσότερο αρχηγικό και από το ακίνητο «Κίνημα» του κ. Γ.Α. Παπανδρέου. Ο τρίτος στην ακολουθία μιας από τις τρεις Οικογένειες που παράγουν αέναα πολιτευόμενους προς σωτηρίαν των ψυχών ημών (Καραμανλής εγέννησε Καραμανλήν, Μπτσοτάκης εγέννησε Μπτσοτάκην τε και Μπακογιάννην, Παπανδρέου εγέννησε Παπανδρέου), θα έπρεπε να το είχε σκεφτεί δύο και τρεις φορές παραπάνω πριν το μωραίο διάγγελμά του έγινε με φόντο το Καστελλόριζο εσκεμμένα, «για να

παρά να εμφανίζεται σαν μίνι μεσσίας που αίρει τον σταυρό του μαρτυρίου προς το συμφέρον όλων μας και το κοινό καλό, ενώ διεκδικεί απλώς τον επί του ψηφοδελτίου σταυρό (όπως και να το κάνουμε όμως, άλλο να μιλάμε για τον Γολγοθά και άλλο για τα «θα» της κομματικής σωτηριολογίας). Έτσι φέρονται ακόμα και όσοι κομματικοί ηγέτες καταβαράθρωσαν τον τόπο με την κυβερνητική πολιτεία τους. Έτσι και όσοι υποκρίνονται τους νεωτεριστές και τους αντιπαλαίοκομματικούς παρότι χρησιμοποιούν ποικίλα υλικά αλλά και τεχνάσματα του φθαρμένου συστήματος, το οποίο κατά τα λοιπά καταγγέλλουν. Εδώ εμφανίζεται είρων άλλος κλασικός, ο Νικολό Μακιαβέλι, που λέει στον ηγεμόνα-μαθητή του ότι κύριο γνώρισμα της πολιτικής είναι η υποκρισία: «Πρέπει όμως τον γνώρισμα αυτό να ξέρεις να το συγκαλύπτεις και να είσαι σπουδαίος παραχαράκτης και υποκριτής: και οι άνθρωποι είναι τόσο απλοϊκοί και υπείκουν τόσο πολύ στις εκάστοτε ανάγκες, ώστε εκείνος που εξαπατά βρίσκει πάντα ανθρώπους που αφήνονται να εξαπατηθούν» (μτφρ. Ζ. Ζωγραφίδου-Καραχάλιου, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1991).

Και στην τωρινή προεκλογική αντιπαράθεση ήταν ευδιάκριτη μια στάση που, έστω καταχρηστικά, θα μπορούσαμε να την αποκαλέσουμε κομματικό μονισμό. Στον φιλοσοφικό μονισμό, καθεμία από τις δύο κύριες αντιτιθέμενες σχολές, υλισμός και ιδεαλισμός, προκρίνει την ύλη ή το πνεύμα ως μοναδική ή έσχατη πηγή δημιουργίας της πραγματικότητας. Το δόγμα του πολιτικού μονισμού υποχρεώνει τους θιασώτες του να αυτοσυστήνονται σαν οι μοναδικοί υπεύθυνοι, οι μόνοι τεχνονόμοι, άφθαρτοι, οραματιστές, ανανεωτές, αληθολόγοι, γνήσιοι ευρωπαϊστές, πατριώτες ή ό,τι άλλο διαλέξει σαν ένδυμα ο καθένας. Το «μόνον εμείς» (το οποίο στα αρχηγικά κείλη μεταφράζεται σε «μόνον εγώ») είναι ό,τι συνηθέστερο ακούμε, αφού αποτελεί το κλισέ της απόλυτης αυτοπεποίθησης (ή αυτοκολακείας), στο οποίο συγκλίνουν σχεδόν οι πάντες. Θεολογικού τύπου πολιτική ο μονισμός (αφού αντιγράφει το «εις Θεός μέγας» και μόνον εις), συνιστά πρόβλημα, όχι λύση. Αλλά αυτό δεν είναι του παρόντος. Τώρα ψηφίζουμε. Περίπου γκραμισιάνα: «Με την απαισιοδοξία της σκέψης και την αισιοδοξία της βούλησης».